

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗВ'ЯЗКІВ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ МВС УКРАЇНИ

Розглядаються актуальні проблеми діяльності центрів зв'язків з громадськістю МВС України. Виділено групи питань, з якими найчастіше стикаються працівники відповідних підрозділів, а також пропонуються доповнення до чинного законодавства.

Ключові слова: центри зв'язків з громадськістю, правове регулювання.

Рассматриваются актуальные проблемы деятельности центров связей с общественностью МВД Украины. Автором выделены группы вопросов, с которыми наиболее часто сталкиваются работники соответствующих подразделений, а также предлагаются дополнения к действующему законодательству.

Ключевые слова: центры связей с общественностью, правовое регулирование.

In article actual problems of activity of the centres of public relations of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine are considered. The author allocates groups of questions with which most often workers of corresponding divisions face, and also author's offers in the operating Ukrainian legislation are offered.

Key words: the centres of public relations, legal regulation.

В інформаційному висвітленні діяльності правоохоронних органів нашої держави останнім часом відбулися суттєві позитивні зміни. Важливу роль відведено створенню належних умов для вільного функціонування підрозділів зі зв'язків із громадськістю МВС України. Водночас громадянам України Основним Законом гарантовано право на свободу слова та інформацію (ст. 34). Цьому сприяли нормативно-правові документи щодо інформаційної діяльності підрозділів зі зв'язків з громадськістю МВС України, основоположні закони у сфері забезпечення свободи слова та функціонування засобів масової інформації загалом із урахуванням вимог Міжнародного пакту про громадянські й політичні права, Конвенції про захист прав людини і основних свобод людини та інших міжнародних актів.

© ЛАФАЗАН Юлія Олександрівна – здобувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Донецького інституту внутрішніх справ Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка

Міністерство внутрішніх справ, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України розробляють чимало законодавчих нормативно-правових актів, спрямованих на поліпшення роботи правоохоронних органів, і зокрема підрозділів зі зв'язків із громадськістю. Верховною Радою України розглянуто ухвалу Концепцію національної інформаційної політики, реалізація якої стане вагомим кроком на шляху забезпечення свободи слова в країні, зростання довіри до інформаційних агентств (засобів масової інформації). Саме на таких засадах базується діяльність правоохоронних органів держави. Безперечно, специфіка міліцейської служби позначається на діяльності підрозділів зв'язків з громадськістю. Водночас означені підрозділи діють у межах чинного правового поля, і передусім в інтересах суспільства.

Певні аспекти даної проблематики досліджували як українські, так і російські науковці: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, С.А. Блажнов, І.Л. Вікентьев, В.Т. Ганжин, Б.М. Головка, Ю.Ф. Кравченко, Л.Б. Невзлін, В.А. Моїсеева, Л.В. Прохорова, Г.Г. Почепцова, Г.Г. Тульчинський, С.А. Уткін, А.Н. Чумиков, М.О. Шишкін, О.Н. Ярмиш, І.П. Яковлев. Необхідно зазначити, що в процесі реалізації загальнотеоретичних основ функціонування центрів зв'язків із громадськістю автор вивчав праці таких учених, як А.А. Аксьонов, П.М. Білий, К.І. Бурдін, О.Б. Гаєвська, Є.В. Додін, К.І. Єрмаков, Л.В. Коваль, В.К. Колпаков, В.А. Комаров, В.С. Комаровський, О.П. Коренев, О.Ф. Скакун, В.Д. Сущенко, В.Т. Томін, О.В. Целюв, котрі досліджували різні аспекти державного управління й правоохоронної діяльності зокрема.

Загальновідомо, що перебудова чи вдосконалення в будь-якій сфері суспільного життя можливі лише тоді, коли зрозумілі причини, що не сприяють поліпшенню становища, а навпаки, гальмують еволюційний розвиток. Під час вивчення цього питання нами було проведено анкетне опитування населення восьми областей України, а також працівників підрозділів зв'язків із громадськістю МВС України та працівників державних і комерційних ЗМІ. Серед розглядуваних питань, виходячи із загальної проблеми функціонування підрозділів зв'язків із громадськістю, як виявило опитування, слід виділити: вдосконалення нормативно-правового забезпечення функціонування центрів зв'язків із громадськістю відповідно до покладених завдань; взаємодія центрів зв'язків із громадськістю з населенням та представниками ЗМІ з метою забезпечення позитивного іміджу діяльності міліції; захист інформаційної діяльності зазначених підрозділів як складової інформаційної безпеки та інформаційного суверенітету України, її національних інтересів; науково-методичне забезпечення кадрової підготовки працівників центрів зв'язків із громадськістю. Решту питань слід вважати похідними від наведених.

В умовах реформування правоохоронних органів важливим кроком є вдосконалення нормативно-правового забезпечення функціонування центрів зв'язків із громадськістю відповідно до виконуваних ними завдань. При цьому слід забезпечувати позитивний імідж працівників міліції України. Також мати на увазі випереджальний фактор інформаційного ефекту, який формується і працівниками центрів зв'язків із громадськістю відносно діяльності ОВС України.

Щоб мати реальне уявлення про те, як ставляться громадяни України до діяльності міліції, доцільно ознайомитися зі статистичними даними опитувань, проведених ЦГЗ МВС України у 2009 р., які свідчать, що 17% опитуваних відзначили поліпшення стану правопорядку в державі, 20% опитаних вважають, що він не

змінився, а 27% вказали на його погіршення¹. При цьому респонденти висувають такі аргументи: невіра в спроможність міліції розкрити злочин – 40%; мало-значність порушення – 20%; небажання витратити час та зусилля, коли вже нічого не можна виправити – 24%; можливість вирішення проблеми власними зусиллями – 13%; побоювання погрозу із боку злочинця відзначили 6% опитаних.

Слід також звернути увагу на такі показники. Серед тих, хто все ж таки із будь-якого приводу звертався до працівників міліції, лише 18% опитаних повністю задоволені вжитими відповідними заходами, а 32% вважають результати незадовільними. Слід погодитися з думкою І.Д. Казанчук, що аналіз основних даних опитувань громадської думки відносно діяльності ОВС України та їх діяльності свідчить про недоліки в роботі центрів громадських зв'язків у плані вивчення громадської думки. Така діяльність переважно має фрагментарний характер².

У реалізації державної програми «Журналіст» на 2004-2010 рр., затвердженої Кабінетом Міністрів України, на думку І. Чижа, також позитивне значення має загальнореспубліканська програма розвитку засобів масової інформації «Мала преса», яка надає реальну допомогу редакціям комунальних ЗМІ³. Завдяки зазначеним програмам представники центрів зв'язків із громадськістю МВС України відчувають підтримку своєї діяльності.

Говорячи про взаємодію центрів зв'язків із громадськістю з населенням та представниками ЗМІ з метою забезпечення позитивного іміджу діяльності міліції, слід зазначити, що ця тема активно дискутується в українському суспільстві. Гуманізація діяльності ОВС, посилення її соціальної спрямованості вимагає особливої уваги до рівня і якості інформаційно-роз'яснювальної роботи працівників міліції з населенням. Зазначене свідчить про необхідність зміцнення зв'язків ОВС із «четвертою владою», тобто представниками преси, телебачення і радіо. ЗМІ повинні стати не тільки ефективним засобом впливу на громадську думку, але й добровільним помічником (рівноправним партнером) у роботі міліції.

Для досягнення цього, а також з метою реалізації державної інформаційної політики видається доцільним своєчасно надавати журналістам інформацію з питань, які цікавлять громадськість; посилити інститут акредитації журналістів при МВС, УВС та на місцях; зробити постійними зустрічі (форуми, брифінги) керівних ланок МВСУ, УВСУ та райвідділів із місцевими й центральними ЗМІ; широко висвітлювати через ЗМІ зустрічі працівників ОВС із населенням, органами місцевого самоврядування, радами ветеранів, керівниками політичних партій і громадських організацій; організовувати та проводити творчі конкурси на краще висвітлення у ЗМІ діяльності ОВС; розробити заходи державної підтримки окремих журналістів і періодичних видань, що друкують матеріали, присвячені ОВС; залучати представників мас-медіа до участі в координаційних нарадах, конференціях, симпозиумах із питань роботи ОВС та оперативного-розшукових заходах, до яких вдаються служби міліції.

Згідно з новими соціальними пріоритетами особливої актуальності набуває і така форма співпраці з населенням, як надання платних послуг з боку інформаційних агентств органів внутрішніх справ. Ця форма спрямована на забезпечення свободи слова, задоволення інформаційних потреб особи і суспільства та розвитку інформаційної сфери в Україні. Перелік відповідних послуг, які можуть бути надані громадянам, визначений Постановою Кабінету Міністрів України від 11 грудня 1999 р.⁴ Важливо враховувати той факт, що ці послуги (управлінські та-

кож) повинні бути платними тільки у випадку, коли громадянин має вибір – користуватися цією послугою, чи ні. До того ж вважаємо необхідним урегулювати питання щодо критеріїв оцінки якості та ефективності надання нормативно визначених платних послуг.

Видається цілком прийнятним запропонувати тимчасове видання нормативних довідників для працівників центрів зв'язків із громадськістю та представників ЗМІ тощо. До змісту таких збірників мали би входити: Закони «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про захист суспільної моралі», статті Кодексу України про адміністративні правопорушення, кримінального та кримінально-процесуального законодавства тощо.

Захист інформаційної діяльності підрозділів зв'язків із громадськістю МВС України є складовою інформаційної безпеки та інформаційного суверенітету України. Зазначені інтереси становлять сферу національних інтересів.

Завдання, визначене суспільством перед ЗМІ – це максимальна доступність для кожного громадянина. Саме в цьому випадку реалізується одне з основних положень Конституції України – право громадян на свободу думки і слова, на вільне, вираження своїх поглядів і переконань. Водночас це не означає, що не існує жодних меж обмеження інформації. Існують правові обмеження використання інформації для службового користування, державної таємниці з грифами («таємно», «цілком таємно»). По-друге, посадовим особам та політикам слід зважено ставитися до оприлюднення різноманітної статистичної та звітної інформації. Адже не кожне слово може позитивно вплинути на суспільство. Ми не згодні, що необхідно замовчувати інформацію, але пропонуємо більше уваги приділяти аналізу виступів у засобах масової інформації.

З проаналізованих судових позовів щодо працівників засобів масової інформації слід відзначити нерідкі випадки порушення працівниками ЗМІ прав громадян (розголошення завідома неправдивої інформації тощо). За свої дії ці працівники повинні нести персональну відповідальність.

Аналізуючи питання соціального захисту працівників центрів зв'язків із громадськістю, слід зупинитися на Законах України «Про міліцію» і «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів». У останньому чітко врегульовано питання оплати праці працівників засобів масової інформації, порівняно журналістів друкованих та електронних ЗМІ, засновниками яких є державні органи виконавчої влади, до відповідних категорій державних службовців. Також до цієї категорії, на нашу думку, слід віднести і працівників центрів зв'язків із громадськістю.

Підготовка працівників правоохоронної сфери завжди була актуальною. Такою вона залишається і нині. За сучасних умов ефективне функціонування ОВС, зміцнення дисципліни та законності, посилення співпраці з громадськістю неможливі без удосконалення кадрово-виховної політики ОВС, із застосуванням якої реалізується соціальна політика держави.

Кадрово-професійне забезпечення системи ОВС в управлінні підрозділами зв'язків із громадськістю передбачає побудову ефективної системи, передусім підготовки кадрів для служби в ОВС, управлінських ланок правоохоронних органів, їх атестації, професійного навчання та виховання, перепідготовки, а також стимулювання чесного і сумлінного ставлення до виконання службових

обов'язків. На особливу увагу заслугоує система кадрово-професійного забезпечення тих структурних підрозділів і служб ОВС, що безпосередньо здійснюють діяльність у цьому напрямку.

У межах кадрової роботи з особовим складом ОВС слід акцентувати на здійсненні профорієнтації та профвідборі. Для цього необхідно: 1) розробити критерії для висування працівників на посаду (конкурсний відбір); 2) проводити об'єктивне атестування, періодичну ротацію і однорівневе переміщення (враховуючи всебічні ділові навички та якості, моральні, професійні, психологічні й фізичні можливості, думку суспільства про роботу, неупереджене ставлення з боку начальників); 3) застосовувати системи психологічної підготовки під час вивчення кандидатів у працівники ОВС із урахуванням їх моральних якостей; 4) використовувати позитивний досвід зарубіжних держав у кадровій політиці; 5) стимулювати правову поведінку працівників ОВС, зокрема, в оцінюванні діяльності ОВС уникати оцінки роботи за відсотками розкриття злочинів, а більше апелювати до громадської думки, реально визначаючи завдання з позицій превентивного впливу; 6) удосконалити кваліфікаційні вимоги до працівників ЦГЗ і підрозділів роботи з населенням та громадськими формуваннями стосовно забезпечення виконання ними відповідних функцій та службових обов'язків⁵.

Щодо підготовки і перепідготовки кадрів ОВС видається доцільним створення відповідної системи виховної та соціально-психологічної роботи керівників МВС, УВС і райвідділів зі своїми підлеглими. Завданням такої діяльності є запобігання з боку особового складу ОВС випадка порушення норм чинного законодавства, службової дисципліни, нечемності та безкультурності у відносинах із громадянами. Нормою роботи керівників різних рівнів ОВС України повинно стати адекватне реагування на факти грубої поведінки у роботі підлеглих із населенням, повсякденне виховання у них високої правосвідомості, чуйності та поваги до людей, оцінки власних дій і швидкого виявлення та своєчасного усунення недоліків у роботі центрів зв'язків із громадськістю. Ефективним також слід вважати запровадження співбесід керівників МВС, УВС України з рядовим складом ОВС із метою перевірки вмінь працівників міліції спілкуватися з різними верствами населення, винаходити шляхи подолання конфліктів; проведення опитувань громадян відносно роботи і поведінки окремих працівників міліції, навіть якщо відсутні відповідним чином оформлені скарги.

Для поліпшення виховної та просвітницької роботи з особовим складом ОВС та керівниками МВСУ, УВСУ і райвідділів вважається за необхідне переглянути програму їх навчання на факультетах підвищення кваліфікації з виділенням навчального часу на вивчення спеціального курсу «Правові основи діяльності центрів зв'язків із громадськістю» та дисциплін: «Професійна культура працівників ОВС під час виконання службових обов'язків», «Взаємодія міліції зі ЗМІ та громадськими формуваннями в охороні правопорядку», «Форми і методи впливу на громадську думку».

Слід погодитися з групою дослідників у тому, що доцільним є розроблення та впровадження у навчальних закладах системи МВС України цільового навчання працівників для проходження служби в підрозділах центрів зв'язків з громадськістю. Адже два шляхи, якими приходять на службу до зазначених підрозділів, не завжди виправдовують витрачені державні кошти. Так, нерідкими є випадки, коли працівник карного розшуку, міліції громадської безпеки, слідчий у силу різних обставин переходить працювати до підрозділів зв'язків із гро-

мадськістю. Або ж спеціаліста з фаховою журналістською освітою запрошують на роботу до ОВС. Як у першому, так і в другому випадку потрібен певний час для того, щоб працівник опанував особливості служби в таких підрозділах, завоював навички журналістської справи тощо. Започаткувавши підготовку в навчальних закладах МВС працівників центрів зв'язків із громадськістю, вдається набагато скоротити час і фінансові витрати на отримання висококваліфікованого спеціаліста.

Наведені вище міркування й пропозиції стосуються лише окремих аспектів оптимізації організації та практичної діяльності ОВС у сфері центрів зв'язків із громадськістю в сучасних умовах. Зарубіжний досвід свідчить про те, що глибинні перетворення вимагають копіткої підготовчої роботи, залучення до неї як учених, так і практичних працівників ОВС України з подальшим оприлюдненням та обговоренням концепції реформ у ЗМІ. На нашу думку, саме підрозділи зв'язків із громадськістю формують громадську думку та є найважливішими складовими громадянського суспільства, яке ми наразі розбудовуємо.

Слід також наголосити, що консолідує роль, яка належить ЗМІ, в житті суспільства і держави повною мірою вони не виконують. Адже свобода і плюралізм не повинні перетворюватися на нігілізм і поверхове критиканство.

Загалом ОВС України повинні домогтися того, щоб пересічний громадянин був упевнений у готовності кожного працівника міліції беззастережно стати на захист його прав і законних інтересів, переконаний у об'єктивності та неупередженості правоохоронців.

1. Аналітичні дані МВС України за 2009 рік // www.mvd.gov.ua. 2. Казанчук І.Д. Управління процесом публік рілейшнз в діяльності органів внутрішніх справ України (організаційно-правові питання): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2001. – 20 с. 3. Суспільство, ЗМІ, держава: вектори взаємодії: Матеріали Всеукраїнської наради керівників державних і комунальних засобів масової інформації. – К., 2004. – С. 11. 4. Перелік платних послуг, які можуть надаватися інформаційними підрозділами ОВС // Постанова Кабінету Міністрів України від 11.12.1999 р. – № 2266. [Електронний режим]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua. 5. Караваєв О. Проблеми підвищення рівня підготовки і виховання кадрів ОВС. – К., 1999. – С. 103–110.